

SVEA HOVRÄTT
Avdelning 05
Rotel 0501

DOM
2022-04-13
Stockholm

Mål nr
B 11966-19

Sid 1 (8)

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Stockholms tingsrätts dom den 11 oktober 2019 i mål nr B 12785-18, se bilaga A

PARTER (antal tilltalade 3)

Motpart (Åklagare)

Chefsåklagare Alf Johansson
Åklagarmyndigheten
Riksenheten mot internationell och organiserad brottslighet

Klagande (Tilltalad)

CLAES Åke Martti Hansson, 19581029-0337
Skorpvägen 4
168 64 Bromma

Ombud och offentlig försvarare: Advokat Elisabet Selin
Advokatfirman Bastling & Partners AB
Kungsgatan 26, 5 tr
111 35 Stockholm

SAKEN

Tagande av muta m.m.

HOVRÄTTENS DOMSLUT

1. Hovrätten ändrar tingsrättens dom på det sättet att hovrätten meddelar påföljdseftergift och befriar Claes Hansson från skyldigheten att betala avgift till brottsofferfonden.
2. Elisabet Selin får ersättning av staten med 37 918 kr. Av beloppet avser 27 034 kr arbete, 3 300 kr tidsspillan och 7 584 kr mervärdesskatt. Kostnaden ska även slutligt stanna på staten.

Dok.Id 1603440

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 10	08-561 670 00 08-561 672 90 E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se		måndag – fredag 09:00–16:30

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Stockholms tingsrätts dom den 11 oktober 2019 i mål nr B 12785-18, se bilaga A

PARTER (antal tilltalade 3)

Motpart (Åklagare)

Chefsåklagare Alf Johansson

Åklagarmyndigheten

Riksenheten mot internationell och organiserad brottslighet

Klagande (Tilltalad)

JAN-ERIK Gustav Mansnerus, 19531218-1018

Paternostervägen 61 Lgh 1102

121 49 Johanneshov

Ombud och offentlig försvarare: Advokat Robert Nilsson

Advokatfirman Robert Nilsson AB

Kungsgatan 29, 6 tr

111 56 Stockholm

SAKEN

Tagande av muta m.m.

HOVRÄTTENS DOMSLUT

1. Hovrätten ändrar tingsrättens dom på det sättet att hovrätten meddelar påföljdseftergift och befriar Jan-Erik Mansnerus från skyldigheten att betala avgift till brottsofferfonden.

2. Hovrätten ogillar Jan-Erik Mansnerus yrkande om att han ska befrias från återbetalningsskyldigheten för försvararkostnaden i tingsrätten.

3. Robert Nilsson får ersättning av staten med 48 301 kr. Av beloppet avser 33 887 kr arbete, 3 960 kr tidspillan, 794 kr utlägg och 9 660 kr mervärdesskatt. Kostnaden ska även slutligt stanna på staten.

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Stockholms tingsrätts dom den 11 oktober 2019 i mål nr B 12785-18, se bilaga A

PARTER (antal tilltalade 3)

Motpart (Åklagare)

Chefsåklagare Alf Johansson

Åklagarmyndigheten

Riksenheten mot internationell och organiserad brottslighet

Klagande (Tilltalad)

Jarl TOMAS Jansson, 19640602-1177

c/o Advokat Lena Laitinen

Elverksgatan 10

221 00 Mariehamn

Åland

Ombud: Lena Laitinen

Elverksgatan 10

221 00 Mariehamn

Åland

SAKEN

Tagande av muta m.m.

HOVRÄTTENS DOMSLUT

1. Hovrätten ändrar tingsrättens dom på så sätt att påföljden bestäms till 30 dagsböter å 150 kr.

2. Hovrätten avslår Tomas Janssons yrkande om ersättning av allmänna medel för sina rättegångskostnader.

YRKANDEN I HOVRÄTTEN

Claes Hansson har yrkat att hovrätten ska frikänna honom från åtalet och ogilla yrkandet om förverkande, eller i vart fall lindra straffet.

Jan-Erik Mansnerus har yrkat att hovrätten ska frikänna honom från åtalet och ogilla yrkandet om förverkande, eller i vart fall lindra straffet. Han har också yrkat att hovrätten ska befria honom från återbetalningsskyldigheten för försvararkostnaden i tingsrätten.

Tomas Jansson har yrkat att hovrätten ska frikänna honom från åtalet och som en konsekvens därav tillerkänna honom ersättning av allmänna medel för hans kostnader för ombud i tingsrätten och hovrätten.

Åklagaren har motsatt sig att tingsrättens dom ändras såvitt avser skuld, men har anfört att påföljderna för var och en av de tilltalade, med hänsyn till den långa handläggningstiden i hovrätten, bör bestämmas till 30 dagsböter.

HOVRÄTTENS DOMSKÄL

Hovrätten har tagit del av samma bevisning som tingsrätten.

Skuld

Liksom tingsrätten finner hovrätten att det är utrett att *Claes Hansson* och *Jan-Erik Mansnerus* befunnit sig ombord på *Viking Cinderella* under den för åtalet aktuella tiden i syfte att för Transportstyrelsens räkning inspektera fartyget samt att de i samband därmed låtit sig bjudas på middag av *Tomas Jansson* till ett värde om cirka 450 kr vardera. De uppgifter som framkommit om *Jan-Erik Mansnerus* roll under inspektionen innebär att även han deltagit i myndighetsutövningen.

Hovrätten delar också tingsrättens bedömning att middagen i fråga utgjort en otillbörlig förmån. Till skillnad från den fråga som var uppe i Högsta domstolen i rättsfallet NJA 2020 s. 241, har middagen i det nu aktuella fallet en direkt tidsmässig koppling till pågående myndighetsutövning med bäring på säkerhet till sjöss. Trots att middagen objektivt sett inte kan anses ha varit ägnad att påverka *Claes Hanssons* och

Jan-Erik Mansnerus myndighetsutövning, förelåg ett sådant krav på särskilt integritetsskydd som innebär att middagen trots det måste anses ha utgjort en otillbörlig förmån (se p. 14 i det anmärkta rättsfallet). Värdet av förmånen är inte så lågt att det förändrar den bedömningen. Inte heller det som framkommit om vad som diskuterades under middagen, eller att Claes Hansson och Jan-Erik Mansnerus inte var i tjänst just då, leder till en annan slutsats.

De ovan angivna omständigheterna som ligger till grund för bedömningen av otillbörligheten omfattas av de tilltalades uppsåt. Det förhållandet att de tilltalade inte insett att det var fråga om givande och tagande av muta saknar betydelse i uppsåtsfrågan. Även om förhållandena hos Transportstyrelsen eller Viking Line kan ha varit sådana att det rådde oklarhet beträffande tillåtligheten av olika förmåner har det inte inneburit att de tilltalade på den grunden skulle kunna gå fria från ansvar. Det är inte heller fråga om sådan uppenbart ursäktlig villfarelse om innehållet i gällande rätt som kan leda till ansvarsfrihet.

Av det ovan anförda följer att tingsrättens dom ska fastställas i frågan om skuld.

Påföljd

Hovrätten delar tingsrättens bedömning av straffvärdet för respektive brott.

Vid straffmätningen ska beträffande Claes Hansson och Jan-Erik Mansnerus beaktas att de efter tingsrättens dom erhållit underrättelse från Transportstyrelsen om tilltänkt avsked på grund av brottet (29 kap. 5 § första stycket 7 brottsbalken). Vidare ska beträffande alla tre tilltalade beaktas att deras rätt att inom skälig tid få en rättslig prövning har kränkts genom den långsamma handläggningen i hovrätten som tagit närmare två och ett halvt år (art. 6.1 Europakonventionen och 29 kap. 5 § första stycket 9 brottsbalken).

Hovrätten finner beträffande Claes Hansson och Jan-Erik Mansnerus att ovan angivna omständigheter, med utgångspunkt i det redan mycket låga straffvärdet, medför att det är uppenbart oskäligt att döma till påföljd. Påföljdseftergift ska därför meddelas beträffande dem. Därmed ska inte heller någon avgift till brottsofferfonden tas ut.

När det gäller Tomas Jansson är det endast den långsamma handläggningen i hovrätten som ska beaktas. Han får anses skäligen kompenserad för den omständigheten genom att antalet dagsböter sätts till 30 och dagsbotens belopp bestäms till 150 kr.

Tingsrättens dom ska alltså ändras beträffande påföljd på de sätt som anges ovan.

Övrigt

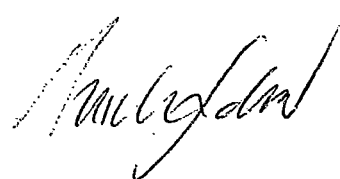
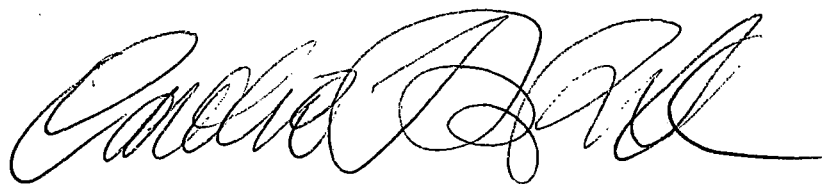
Eftersom Claes Hansson och Jan-Erik Mansnerus vunnit framgång med sina respektive överklaganden ska staten stå för försvararkostnaderna i hovrätten. Eftersom de omständigheter som ligger till grund för påföljdseftergiften inte förelåg i tingsrätten saknas anledning att ändra besluten om återbetalning till staten i tingsrättens dom.

Trots att Tomas Jansson döms till en lindrigare påföljd än i tingsrätten äger han inte rätt till ersättning av allmänna medel för sina rättegångskostnader i hovrätten. Målet har i hovrätten i princip uteslutande handlat om skuldfrågan och i den delen görs ingen ändring i tingsrättens dom. Frågan om den långa handläggningstiden i hovrätten har endast mycket kort berörts av åklagaren och Tomas Janssons försvarare i samband med slutanförandena. Tomas Janssons yrkande om ersättning av allmänna medel för sina rättegångskostnader ska alltså avlös.

Yrkandena om förverkande är lagligen grundade och ska fastställas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2022-05-11

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Caroline Hedvall (skiljaktig i fråga om påföljd) och Anna Tikkanen, referent, tf. hovrättsassessorn Aksel von Sydow samt nämndemännen Bodil Toll och Karl-Göran Edberg (skiljaktig i fråga om skuld)

Skiljaktiga meningar, se nästa sida

Skiljaktiga meningar

Nämndemannen Karl-Göran Edberg är skiljaktig i fråga om skuld och anför följande. Vid en helhetsbedömning av omständigheterna i målet är den aktuella förmånen inte att betrakta som otillbörlig. Åtalet mot de tilltalade ska alltså ogillas. Överröstad i denna del är jag i övrigt ense med majoriteten.

Hovrättsrådet Caroline Hedvall är skiljaktig i fråga om påföljd för Claes Hansson och Jan-Mansnerus och anför följande. I likhet med majoriteten ska det vid straffmätningen beaktas att Claes Hansson och Jan-Erik Mansnerus efter tingsrättens dom erhållit underrättelse om tilltänkt avsked och att det varit fråga om en förhållandevis långsam handläggning i hovrätten. De är dock tillräckligt kompenserade för detta genom att påföljden sätts ned till 30 dagsböter. Någon ändring av avgiften till brottsofferfonden ska därmed inte ske. I övrigt ansluter jag mig till majoriteten.

STOCKHOLMS TINGSRÄTT
Avdelning 3

DOM
2019-10-11
meddelad i
Stockholm

Mål nr: B 12785-18

Bilaga 4

B11966-19

PARTER (Antal tilltalade: 3)

Tilltalad

CLAES Åke Martti Hansson, 19581029-0337
Skorpvägen 4
168 64 Bromma

Offentlig försvarare:

Advokat Elisabet Selin
Advokatfirman Bastling & Partners AB
Kungsgatan 26, 5 tr
111 35 Stockholm

Åklagare

Chefsåklagare Alf Johansson
Åklagarmyndigheten
Riksenheten mot internationell och organiserad brottslighet
Box 57
101 21 Stockholm

DOMSLUT

Brott som den tilltalade döms för

Tagande av muta, 10 kap 5 a § 1 st brottsbalken
2017-10-10

Påföljd m.m.

Dagsböter 50 om 400 kr

Betalningsskyldighet till staten

Claes Hansson förpliktas att såsom förverkat värde av utbyte av brott utge 450 kr.

Brottsofferfond

Den tilltalade åläggs att betala en avgift på 800 kr enligt lagen (1994:419) om brottsofferfond.

Ersättning

Advokaten Elisabet Selin får ersättning av staten med 38 525 kr. Av beloppet avser 28 290 kr arbete, 2 530 kr tidsspillan och 7 705 kr mervärdesskatt. Claes Hansson ska betala 15 410 kr av denna kostnad till staten.

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 8307	Scheelegatan 7	08-561 652 70		måndag - fredag
104 20 Stockholm		E-post: stockholm.tingsratt.avdelning3@dom.se		08:00-16:00
		www.stockholmstingsratt.se		

STOCKHOLMS TINGSRÄTT
Avdelning 3

DOM
2019-10-11
meddelad i
Stockholm

Mål nr: B 12785-18

Tilltalad

Jan-Erik Gustav Mansnerus, 19531218-1018
Paternostervägen 61 Lgh 1102
121 49 Johanneshov

Offentlig försvarare:

Advokat Robert Nilsson
Advokatfirman Robert Nilsson AB
Kungsgatan 29, 6 tr
111 56 Stockholm

Åklagare

Chefsåklagare Alf Johansson
Åklagarmyndigheten
Riksenheten mot internationell och organiserad brottslighet
Box 57
101 21 Stockholm

DOMSLUT

Brott som den tilltalade döms för

Tagande av muta, 10 kap 5 a § 1 st brottsbalken
2017-10-10

Påföljd m.m.

Dagsböter 50 om 400 kr

Betalningsskyldighet till staten

Jan-Erik Mansnerus förpliktas att såsom förverkat värde av utbyte av brott utge 450 kr.

Brottsofferfond

Den tilltalade åläggs att betala en avgift på 800 kr enligt lagen (1994:419) om brottsofferfond.

Ersättning

Advokaten Robert Nilsson får ersättning av staten med 49 196 kr. Av beloppet avser 34 500 kr arbete, 4 427 kr tidsspillan, 430 kr utlägg och 9 839 kr mervärdesskatt. Jan-Erik Mansnerus ska betala 19 678 kr av denna kostnad till staten.

STOCKHOLMS TINGSRÄTT
Avdelning 3

DOM
2019-10-11
meddelad i
Stockholm

Mål nr: B 12785-18

Tilltalad

Jarl Tomas Jansson, 19640602-1177
Adress hos försvararen

Ombud och försvarare:
Advokat Lenä Laitinen
Elverksgatan 10
221 00 Mariehamn

Åklagare

Chefsåklagare Alf Johansson
Åklagarmyndigheten
Riksenheten mot internationell och organiserad brottslighet
Box 57
101 21 Stockholm

DOMSLUT

Brott som den tilltalade döms för

Givande av muta, 10 kap 5 b § brottsbalken
2017-10-10

Påföljd m.m.

Dagsböter 40 om 600 kr

Brottsofferfond

Den tilltalade åläggs att betala en avgift på 800 kr enligt lagen (1994:419) om
brottsofferfond.

Ersättning

Tomas Janssons yrkande om ersättning för rättegångskostnader avslås.

10

STOCKHOLMS TINGSRÄTT
Avdelning 3

DOM
2019-10-11

B 12785-18

YRKANDEN M.M.

Åklagaren har framställt följande ansvarsyrkanden.

1. *Åtal för tagande av muta jämligt 10 kap. 5 a § 1 st brottsbalken
(Claes Hansson och Jan-Erik Mansnerus)*

”Claes Hansson och Jan-Erik Mansnerus har på fartyget Viking Cinderella under färd mellan Stockholm och Åland den 10 oktober 2017 tagit emot en otillbörlig förmån i form av en middag till ett värde av cirka 450 kr per person för utövningen av anställningen som fartygsinspektörer på Transportstyrelsen.”

2. *Åtal för givande av muta jämligt 10 kap. 5 b § brottsbalken
(Thomas Jansson)*

”Thomas Jansson har på fartyget Viking Cinderella under färd mellan Stockholm och Åland den 10 oktober 2017 lämnat en otillbörlig förmån till två fartygsinspektörer i form av en middag till ett värde av cirka 450 kr per person för utövningen av deras anställning som fartygsinspektörer på Transportstyrelsen.”

Åklagaren har vidare yrkat att envar av Claes Hansson och Jan-Erik Mansnerus enligt 36 kap. 1 § brottsbalken ska förpliktas att till staten utge 450 kr vardera.

Samtliga tre tilltalade har bestritt ansvar för brott. Claes Hansson och Jan-Erik Mansnerus har, envar för sitt vidkommande, bestritt förverkandeyrkandet.

Thomas Jansson har i händelse av frikännande dom yrkat ersättning för rättegångskostnader.

DOMSKÄL

Åklagaren har till utveckling av sin talan med redovisning av åberopad skriftlig bevisning anfört följande. Jan-Erik Mansnerus och Claes Hansson är fartygsinspektörer, anställda av Transportstyrelsen. Till deras arbetsuppgifter hör att utöva tillsyn på svensktregistrerade och svenskflaggade fartyg. Viking Cinderella är ett passagerarfartyg, som går i trafik mellan Stockholm och Finland/Åland. Den 10 och 11 oktober 2017 har Jan-Erik Mansnerus och Claes Hansson medföljt fartyget under sin inspektionsverksamhet. Det framgår av faktureringsunderlag med Viking Line som fakturamottagare att förrättningens art varit "sjövärdighetsbesiktning /systemtillsyn" och att Claes Hansson och Jan Erik Mansnerus arbetat ordinarie tid den 10 oktober 2017 vardera fem timmar med anmärkning "Res/Sjövbes" respektive "Res/Bes" och den 11 oktober 2017 13 respektive 11 timmar med anmärkning "Sjöv/Bes/Avrpt" respektive "Sjöv/Res". I ett förrättningskvitto, daterat den 11 oktober 2017, har Claes Hansson antecknat att Jan-Erik Mansnerus deltagit i förrättningarna. Under inspektionsresan har befälhavaren på Viking Cinderella, Thomas Jansson, bjudit de två på middag och tagit upp detta på representation för Viking Lines räkning. Enligt kvitto har kostnaden för middagen uppgått till 1 824 kr. Thomas Jansson har med signatur godkänt kvittot för debitering och attesterat en handling benämnd "Interna kostnader". Enligt dessa handlingar har middagen intagits av befälhavaren och maskinchefen med gäster på restaurang Sea View. Såvitt framgår av kvittot synes det röra sig om en middag för fyra personer. Utlägget per person kan uppskattas till 456 kr. Middagen kom till Transportstyrelsens kännedom via personal på fartyget, då personalen fann det anmärkningsvärt. Transportstyrelsen tog ärendet vidare till personalansvarsnämnden, som i sin tur förde saken vidare till åklagarmyndigheten. – I Transportstyrelsens "Riktlinje om mutor", daterad den 13 januari 2016, som alla anställda är skyldiga att känna till, tas som exempel på

muta upp restaurangbesök (3.2). Huvudregeln är enligt riktlinjerna att den anställda själv betalar sina måltider, när vederbörande utövar sin tjänst (4.3.1). Undantagsvis kan en anställd dock acceptera en enstaka måltid, som vederbörande erbjuds i samband med myndighetsutövning, t.ex. vid inspektion. Måltiden ska i så fall vara av vardaglig karaktär och gäller enbart om den anställda inte har möjlighet att ordna mat på annat sätt och om det inte finns möjlighet att betala för maten. En tänkbar situation då det är rimligt att acceptera en ordinär bjudlunch är, enligt riktlinjerna, när inspektionen sker på ett fartyg ute till sjöss och det inte finns möjlighet att betala för måltiden (4.3.2). Den anställda kan, enligt riktlinjerna 4.3.3, även acceptera en enstaka representationsmåltid om vederbörandes deltagande är nödvändigt för utbyte eller inhämtande av kunskap och information. För att den anställda ska kunna acceptera en måltid som någon annan betalar krävs det att det finns en direkt koppling till arbetet, varvid det är den anställdes chef som avgör om deltagandet är nödvändigt. Att bli bjuden på måltid av personer som är beroende eller berörs av Transportstyrelsens beslut/åtgärder är enligt 4.3.4 samma riktlinjer inte tillåtet även om det sker utanför arbetstid (såvida det inte sker inom ramen för en vänskapsrelation).

Envar av de tilltalades försvarare har sakframställningsvis anfört följande.

Elisabeth Selin: Claes Hansson är fartygsinspektör och anställd vid Transportstyrelsen. Han är ofta ute på fartyg för inspektioner och reser mycket i tjänsten. Han minns inte just denna resa, men kan av handlingar se att han var ombord på Viking Cinderella den 10 och 11 oktober 2017. Claes Hansson har ingen minnesbild av att ha deltagit i någon måltid. Han delgavs inte misstanke om brott förrän den 21 januari 2019 och har inte, såsom anges i nämnda riktlinjer under punkt 6.7, blivit kontaktad av sin närmaste chef eller någon från personalavdelningen för att diskutera det som hänt. Claes Hansson brukar betala för sig och är noggrann med det. På fartygen kan finnas en mäss. Den är dock stängd vissa tider, i vart fall beträffande varm mat, varför mat måste intas på annat sätt. Eftersom inspektionerna sker under

färd, är det inte möjligt att själv välja tid för matintag. Om han vid det aktuella tillfället deltagit i middagen, har det antagligen varit fråga om en arbetsmåltid för att nyttja tiden för att avhandla arbetet eller kan det ha varit i vänskapligt syfte. Han är nära vän med Thomas Jansson. Claes Hansson har lämnat in en reseräkning för ifrågavarande inspektionsresa, varvid han tagit upp traktamente, som han varit berättigad till och som sedermera beviljats. I reseräkningen har han inte gjort avdrag för någon middag, som han blivit bjuden på. Claes Hansson har inte deltagit i någon kurs som särskilt rört mutor och han har inte heller fått löpande information vad gäller diskussion om mutor och olika tolkningar av begreppet. Under en inspektionsresa har man inte möjlighet att diskutera saken med sin chef. Av Transportstyrelsens yttrande med anledning av åtalsanmälan framgår att det varit ett problem för Transportstyrelsen att betala exempelvis för hytter till inspektörerna och att det råder speciella förhållande, när man inte befinner sig i land. – Rörande ifrågavarande middag föreligger det två olika kvitton, avseende olika bord och olika tider. Vidare framstår det som olika personer fyllt i handlingen ”Interna kostnader”.

Robert Nilsson: Jan-Erik Mansnerus har en lång och gedigen bakgrund med olika befattningar på skilda fartyg under 50 år. Jan-Erik Mansnerus har svårt att minnas om han var ombord vid det aktuella tillfället, men om så var fallet, vilket allt tyder på, utövade han ingen myndighetsutövning, han verkställde ingen besiktning och han utfärdade inga protokoll. Faktureringsunderlaget utgör endast grundval för utbetalning av lön. Den faktiska myndighetsutövningen utfördes av Claes Hansson, medan han själv var i tjänst som s.k. väskbärare. Han är släkt och nära vän till Thomas Jansson. Jävssituationer på grund av detta har inträffat vid ett flertal tillfällen, vilket Transportstyrelsen och Jan-Erik Mansnerus chef, Lotta Taxén, känt till. Detta delikatessjäv var anledningen till att han inte deltog i förrättningarna. En normal arbetsdag stiger Jan-Erik Mansnerus upp tidigt och beger sig till Transportstyrelsens kontor i Kista för att förbereda inspektioner, som ska äga rum. Viking Cinderella skulle avgå kl. 18.00. Han var ombord då, men utförde ingen inspektionen. Den tar normalt en kvart. Kl. 18.15 begav han sig därför till sin hytt för att

byta kläder och ta av sig sin tjänstebricka. Tidigt följande morgon skulle en ny för-
rättning påbörjas. Detta är vad han försökte förklara för polisen i ett mejl den 14
december 2018. Han var således ur tjänst och privat från kl. 18.30 den 10 oktober
2017 till morgonen den 11 oktober 2017. Mässen är en restaurang där fartygspers-
sonal med högre befattningar och deras gäster kan äta. På Viking Cinderella stängde
mässen kl. 18.30, varefter det inte fanns någon möjlighet att inta en måltid, då det
inte är tillåtet att ta med sig mat till hytten. Jan-Erik Mansnerus anser primärt inte
att han deltagit i måltiden, men om så skulle visa sig ha varit fallet anser han inte att
den strider mot Transportstyrelsens riktlinjer (4.3.2) och att den utgjort någon otill-
börlig förmån. Det är för övrigt brukligt att ha arbetsluncher, vid vilka förs diskus-
sioner om utförda besiktningar och planering av kommande (4.3.3). Jan-Erik
Mansnerus är dessutom nära vän och släkt med befälhavaren Thomas Jansson.
Viking Line har egen policy mot mutor. Enligt denna bedöms i varje fall sedvanlig
gästvänlighet i normal utsträckning vara tillåten och ska vid bedömningen av om en
förmån är otillåten förmånens värde särskilt beaktas. Förmånens värde vid denna
middag synes ha uppgått till 1 824 kr, delat på fem personer, då kvitto från middag-
en upptar fem olika huvudrätter. Enligt policyn är det vid bedömningen av om en
förmån är otillåten av betydelse om förmånen har ett tydligt samband med och ingår
som ett naturligt och nyttigt led i mottagarens arbete. Som exempel nämns att disku-
tera arbetsrelaterade frågor över en måltid. Vidare är det en allmän utgångspunkt att
en förmån är tillåten om den är måttfull och lämnas öppet. I policyn anger Viking
Line att som tillbörlig förmån anses arbetsmåltider av vardaglig karaktär. - Jan-Erik
Mansnerus har inte deltagit i någon av Transportstyrelsen anordnad kurs rörande
mutor. - I utredningen föreligger flera kvitton, som upptar samma slutsumma, men
som redovisar olika klockslag och bord. Dessutom är tid och datum överstrukna på
två av kvittona. Varken av kvittona eller handlingen "Interna kostnader" framgår att
Jan-Erik Mansnerus varit en av gästerna vid måltiden.

Lena Laitinen: Viking Cinderella lade till vid kaj ca. kl. 15.00. Vid den tiden steg
inspektörerna Claes Hansson och Jan-Erik Mansnerus ombord och påbörjade sin

inspektion. Den höll de på med till och med fartygets avgång kl. 18.00. På grund av göromål kunde Thomas Jansson inte, som han brukar göra, äta i mässen vid 16.30-tiden. När han väl kunde inta en måltid, var all varm mat i mässen slut. Eftersom Thomas Jansson ändå skulle äta, bjöd han med inspektörerna. Det är sedan lång tid tradition att äta tillsammans med personer som befinner sig ombord i angelägenheter som har med fartygets trygghet och övervakning att göra, såsom inspektörer, klassningssällskap m.fl., varvid tillfälle bjuds att mer informellt diskutera olika frågor, som man inte hunnit diskutera vid själva inspektionen, samt utbyta erfarenheter. I förevarande måltid deltog Claes Hansson och Jan-Erik Mansnerus, fartygets maskinchef och Thomas Jansson själv. Var och en åt de en förrätt och en huvudrätt. Det var en vardaglig måltid de intog. Anledningen till att de gick till restaurang Sea View var att det var ett lugnt ställe, där det gick bra att diskutera. – Det kvitto som är aktuellt är det som avser bord 226 och som skrevs ut kl. 20.06. Enligt Thomas Jansson rådde det vissa interna konflikter, vilket är anledningen till att man skapat ett extra kvitto, utskrivet kl. 23.50, och sedan gjort en anmälan.

Närmare hörda över åtalet har var och av de tilltalade berättat följande.

Thomas Jansson: Han är befälhavare på fartyget och därmed ansvarig för allt som rör detta, bland annat säkerheten. Transportstyrelsen har utfört inspektioner på Viking Cinderella och Claes Hansson har varit rederiets kontaktperson bland annat när det gällt att beställa besiktningar. Inspektörerna har att göra många kontroller och för att underlätta har fartyget ett tillsynssystem, där man lägger in uppgifter om underhåll m.m.. Inspektörerna kan se i loggar vad som utförts under året. Han minns den aktuella inspektionen. Det var fråga om en helt normal dag med inspektion. Inspektörerna kom upp till honom strax efter kl. 15.00, när fartyget anläppt hamn. Han själv och maskinchefen satte sig då tillsammans med Claes Hansson och Jan-Erik Mansnerus och planerade hela besiktningen. De hade ett dygn på sig för inspektionen, så det var intensivt med kontroller, övningar, tester m.m. och det krävdes planering. Olika befattningshavare tilldelades områden, som inspektörerna

ville titta på. Det har aldrig hänt att inspektionen inte lett till ett godkännande. Eventuella påpekanden, avvikelser eller observationer läggs in ett avvikelssystem för åtgärd, uppföljning och godkännande efter vidtagen åtgärd och vidarebefordras även till rederiet. För ett nyttjandeförbud krävs stora avvikelser. – Det var Claes Hanson, som ledde inspektionen. Jan-Erik Mansnerus var inte ledande utan var mer väskbärare eller bisittare till Claes Hansson. Jan-Erik Mansnerus deltog dock i inspektionen och bistod Claes Hansson. Viking Cinderella tar cirka 2 500 passagerare och runt kl. 15.30 påbörjades inspektionen med genomgång av certifikatmappen. Detta pågick till strax före avgång, då Claes Hansson och Jan-Erik Mansnerus var kvar på bryggan för avgångskontroll. Själv brukar han vara på bryggan till Fjäderholmarna, vilket rör sig om en färd på cirka en halvtimme. Mässen var stängd vad gällde varm mat och han frågade då Claes Hansson och Jan-Erik Mansnerus om de var hungriga och ville följa med och äta, varpå de gick till à la carte-restaurangen Sea View. Med följde även den tekniske chefen ombord. Det är hans underskrift på kvittot på det som intogs. Det var servitrisen som bad honom skriva under kvittot. Normalt skriver han inte under kvitton utan bara blanketten ”Interna kostnader”. Han gick med på att efterkomma servitrisens önskemål men påpekade att han också ville ha blanketten om interna kostnader, eftersom det enligt hans mening var fråga om representation. I hans värld var det en arbetsrelaterad middag. På blanketten är det han som förutom underskriften skrivit befälhavare och maskinchef samt ”med gäster”. Restaurangen var öppen för allmänheten och det fanns möjlighet för Claes Hansson och Jan-Erik Mansnerus att betala själva. Under middagen var det ingen diskussion om betalningen. Under middagen diskuterade de sjösäkerhetsfrågor och utbytte erfarenheter. För honom var det ett viktigt samverkanssamtal. Han ser inspektörerna som en hjälp att hitta det de själva må ha missat. Inspektörernas roll är att kontrollera att fartyget är sjösäkert. Han ser ingen vinning med att bjuda på en måltid. Skälet att han bjöd med dem var förutom tillfälle till samverkansdiskussioner att de inte skulle gå hungriga. Inspektörerna kan inte bevilja dispenser under besöken. – Han har blivit delgiven Viking Lines policy mot mutor, men har inte fått någon konkret utbildning vad gäller skillnaden mellan personer i myndighetsutöv-

ning och andra. Det är en ren gästvänlighet som förevarit i branschen. Viking Cinderella är det enda fartyget inom Viking Line som är svenskregistrerat. Övriga fartyg är registrerade i Finland och Estland. Vanan att bjuda på middag skiljer sig inte när inspektörer från de olika länderna är ombord. Ingen inspektör har någonsin sagt att det inte skulle vara ok att delta i en måltid, som rederiet står för. – De är tre befälhavare på Viking Cinderella, som alla gör likadant. År 1987 fick han sin första anställning inom Viking Line. År 1994 fick han fast anställning och han är befälhavare sedan 24 år. – Han och Jan-Erik Mansnerus har släktband och är vänner. Det har hänt att han bjudit vänner på middag och sedan låtit Viking Line betala. I de fall som Jan-Erik Mansnerus varit ombord som inspektör har det varit fråga om arbetsmiddagar.

Claes Hansson: Han har teknisk utbildning och är båtbyggare. Han har sysslat med inspektionen i 30 år. Det distrikt han arbetar inom på Transportstyrelsen sträcker sig från Valdemarsvik till Haparanda. Distriktet har tolv fartygsinspektörer. Vissa av inspektörerna är mer erfarna än andra och dessa tar oftast hand om de större fartygen. För passagerarfartyg är det fråga om årliga besiktningar. När fartyget beställt en besiktning, utser en chef på Transportstyrelsen en chef för besiktningen. I förevarande fall var det sektionschefen Lotta Taxén, som utsåg honom. Det är bara en som skriver under handlingar från inspektionen och det var således han som kom att underteckna förrättningskvittot. Han tog kontakt med fartyget och bestämde dag för inspektionen. Vid denna besiktning hade han med sig Jan-Erik Mansnerus, som är gammal sjökapten och som har hand om de nautiska bitarna såsom navigation och hur man använder bryggan, medan han själv har hand om den tekniska delen. I inspektionen ingår bland annat behörigheter, brandskydd och teknik. Om befälhavaren tillåter, gör man livbåtsövningar, vilket är möjligt i Mariehamn. – Han minns inte middagen som Thomas Jansson beskrivit. För 15 – 20 år sedan var det vanligt att man blev bjuden på middagar, men det är det inte längre. Om han blir bjuden, brukar han göra avdrag för måltid. Eftersom han inte gjort så i detta fall, har han kanske inte deltagit i måltiden eller helt enkelt glömt bort det. – Han har inte

fått någon information om Transportstyrelsens policy förrän i januari 2018 och hade dessförinnan inte så stor kännedom om reglerna. – Det som står på förrättningskvittot om PMOU betyder att de hade en kampanj rörande navigation, då de tittade extra noga på hur man körde fartyget, behörigheter, utrustningen, allt hörande till den nautiska biten. Om de hittat brister, hade dessa antecknats i förrättningskvittot, varpå följt föreläggande och uppföljning efter tre månader med frågor om bristerna fanns kvar och varför detta i så fall. Eftersom inspektionen den 10 och 11 oktober 2017 skedde under gång, fick man göra bottenbesiktningen med dykare, när fartyget låg i hamn i Stockholm den 17 oktober 2017. Innan han skrev under förrättningskvittot avseende inspektionen den 10 och 11 oktober 2017, diskuterade han med Jan-Erik Mansnerus vad de gjort och vad de kommit fram till, vilket skrevs ner i kvittot. Detta lämnade han sedan med besiktningsprotokollet till befälhavaren. – Under sina 30 år som inspektör har han aldrig kommit i närheten av diskussioner om muta. Den 5 december 2018 mottog han kallelse från polisen till förhör angående tagande av muta, men han fick inte reda på de närmare omständigheterna förrän vid förhöret. Någon information om att han var misstänkt fick han inte från Transportstyrelsen. – Han gör besiktningar och reser i samband med dessa, mest i Sverige men även utomlands. Tillgången till måltid på fartyg är högst varierande och tiden för matintag måste anpassas till verksamheten ombord så att denna inte bromsas upp. Han dricker inte alkohol och drack inte heller år 2017. Han har inte fått någon utbildning som tagit upp frågan om mutor och har inte sett Transportstyrelsens riktlinjer i detta hänseende, innan målet inleddes, och ingen chef har informerat honom. Han deltog inte i morgonmötet 2 april 2018, då han vid den tiden befann sig på tjänsteresa i Kina. Eftersom det varit sådant velande fram och tillbaka, tar han nu inte emot några presenter eller måltider och gör inga besiktningar förrän Transportstyrelsen bestämt hur myndigheten vill ha det. – Då besiktningarna görs under gång, måste man ta vara på de pauser som ges för matintag och för diskussioner om besiktningens upplägg, vad som gått rätt eller fel m.m. Någon risk att ett erbjudande om mat skulle påverka honom i hans yrkesutövning har inte funnits. – Han utgår från att det i sig fanns möjlighet att betala sin egen mat i restaurangen.

Jan-Erik Mansnerus: Han gick till sjöss för 50 år sedan. Sedan 13 år arbetar han på fartygsinspektionen, vars chef bestämmer vem som ska hålla i en specifik inspektion. I förevarande fall blev det Claes Hansson. Han jobbar ofta med Claes Hansson. Både han och Claes Hansson är rutinerade. De fördelar uppgifterna sinsemellan och samråder med varandra under inspektionerna, varvid de lutar sig mot den andres kompetens, Claes Hansson som skeppsbyggare och han själv med den nautiska biten som gammal befälhavare. I detta fall fattade Claes Hansson beslutet, skrev förrättningskvitto och certifikat och var firmatecknare för staten. Den som undertecknar protokoll och certifikat är den som bestämmer och som kallas till en eventuell sjöförklaring. När han och Claes Hansson har tyckt olika, har det varit den som undertecknat förrättningskvittot som varit den som bestämt vad som ska stå i detta. När Thomas Jansson är befälhavare, blir fördelningen så att Claes Hansson bestämmer, eftersom det föreligger en jävssituation för hans del i förhållande till Thomas Jansson, som är både en släkting och en vän. Han och Thomas Jansson kommer båda från Ålands minsta kommun med cirka 300 invånare och hans farmor var kusin med någon av Thomas Janssons släktingar. – Under Sjöfartsverkets tid var han i karantän i 1,5 år i förhållande till Viking Line, eftersom han själv tidigare varit befälhavare på Viking Line. Från Transportstyrelsens sida har han inte hört något i den saken annat än att han uppmanats att själv hålla reda på eventuella jävssituationer. – De ska vara två på uppdragen. Att den ena benämns ”väskbärare” är för att göra det tydligare för dem vem som håller i förrättningen vad gäller lagar och förordningar. – Han minns inte den aktuella resan och har inte fört några anteckningar som kan hjälpa honom att minnas. – Han har varit på Viking Cinderella fyra gånger från år 2014. Det vanligaste förr på lastfartygen var att man fick hytt och mat tillsammans med lotsarna. Vad gäller passagerarfartygen har de ibland ätit i mässen och det kan ha hänt att de ätit i restaurangen. Vanligen har de då fått betala själva. I vanliga fall har han gjort avdrag exempelvis om frukost ingått. I det här fallet vet han inte om han gjort något avdrag för middagen. Han betvivlar in Thomas Janssons ord att han var med resan, men han kommer inte själv ihåg den. Man kan gå till vilken restaurang som helst på Viking Cinderella och han antar att de var

öppna. Även om han inte fått någon utbildning på området har han alltid sökt hålla sig till alkohol- och mutpolicyn ombord och han har tagit del av Transportstyrelsens policy även före år 2016. – Om han äter på sin fritid, betalar han själv. Det kan vara svårt att veta vad som är arbetstid och vad som är fritid. Det var det han försökte förklara i mejlet till polisen. Det har hänt att inspektörerna har en gemensam måltid med befälhavaren för att avhandla saker som rör arbetet. Om man i stället tar rast en timma, blir arbetstiden lång. Det har hänt att han deltagit i arbetsmåltider. Efter Estoniakatastrofen för 25 år sedan, ändrades arbetssättet radikalt i förhållande till redare, befälhavare och inspektörer på så sätt att arbetsmåltider blev vanligare för att möjliggöra fördjupade diskussioner. – Transportstyrelsen har aldrig tillhandahållit någon kurs angående mutor, som han kunnat gå. Han har flera gånger tagit upp frågan om måltider med Lotta Taxén, men han har aldrig fått något svara annat än en hänvisning till mässen, fastän hon vet att den stänger kl. 18.30. Vid arbetsmiddagarna avhandlas ofta frågor med sekretess som säkerhet, evakuering vid brand och liknande som man inte vill att allmänheten ska höra. – Han vet inte han fått del av informationen från den 2 april 2018. – Det är antagligen Claes Hansson som upprättat faktureringsunderlaget. Förr betalade rederierna en årsavgift, men numera fakturerar man dem. – Vid inspektionerna får man anpassa sig så att man inte stör verksamheten och inspektionen är dessutom beroende av vädret. – Han förmodar att de skulle fortsätta inspektionen följande dag med början kl. 07.00. Det är därför omöjligt att han ätit middag enligt tidsangivelsen kl. 23.50 på det ena kvittot. Han finner det anmärkningsvärt att det finns två kvitton. Det är i vart fall uteslutet att han ätit i enlighet med båda. – Möjligen har Thomas Jansson bjudit honom på middagen som vän. Ingen på Transportstyrelsen har talat om för honom att en middag av detta slag skulle vara förbjuden.

På begäran av åklagaren har vittnesförhör hållits med Lotta Taxén, som uppgett i huvudsak följande. Hon är sektionschef för en enhet på Transportstyrelsen med 15 inspektörer och administratörer. Enheten har till uppgift att utöva tillsyn och göra fartygsbesiktningar. Jan-Erik Mansnerus är sjökapten och Claes Hansson skepps-

STOCKHOLMS TINGSRÄTT

DOM
2019-10-11

B 12785-18

Avdelning 3

byggare och hon har arbetat med dem sedan år 2013, men hon kände till dem även dessförinnan. Hon är själv sjökapten i grunden och har seglat i 20 år. År 2009 blev Sjöfartsverket Transportstyrelsen och år 2013 slogs Transportstyrelsen och Luftfartsinspektionen ihop. Under tiden verksamheten utövades av Sjöfartsverket, var regelverket rörande bland annat mutor inte så uppstyrt. Flertalet på enheten kommer från Sjöfartsverket. På Sjöfartsverkets tid kunde man i stort sett äta och dricka vad man ville, medan man numera inte kan låta sig bjudas på någonting alls. Efter det misstankar om mutor uppstått på Transportstyrelsen i maj 2017 inleddes en kampanj på hela myndigheten. Frågor om mutor diskuterades bland annat på ett måndagsmöte den 29 maj 2017, men hon vet inte om Jan-Erik Mansnerus och Claes Hansson deltog vid detta. Hon skriver egna anteckningar, men inte vem som deltagit. Hon är inte heller säker på att Transportstyrelsen var helt tydlig med vad som var muta. Tidigare var det naturligt att man erbjöds hytt och mat av rederierna. Utbildningar före nu föreliggande händelse hösten 2017 tog inte upp något om mutor, men efter denna skulle varje chef prata detaljerat med sina medarbetare. Numera finns såväl webbutbildning som en enkel policy och nu har både Claes Hansson och Jan-Erik Mansnerus gått utbildning. Hon vet inte vilka regler som gällde hösten 2017 och inte heller om Claes Hansson och Jan-Erik Mansnerus var informerade om vad som gällde. – Det är inte hon som skrivit informationen, daterad den 2 april 2018, om morgonmötet den 29 maj 2017. Innehållet i informationen kan dock stämma, men hon minns inte om kollat upp huruvida Claes Hansson och Jan-Erik Mansnerus då gått kurser som tagit upp mutor. Hon vet inte om den anpassade förvaltningsrättsliga utbildningen, som Jan-Erik Mansnerus deltog i den 2 juni 2016, tog upp ämnet. Hon har en skyldighet att se till anställda och därmed även Jan-Erik Mansnerus anmäler sig till olika utbildningar. – Polisförhört med henne den 25 februari 2019 gick snabbt. Det skedde per telefon och hon befann sig vid tillfället på ett tåg. Hon minns att hon under förhört fick frågan om hon trodde att Claes Hansson och Jan-Erik Mansnerus trodde det var ok att bli bjuden på middag och att hon svarade att hon visste att de visste att det inte var ok. Generaldirektören hade då blivit bjuden på middag, som kunde kopplas till en upphandling. – Vid inspektioner

är det de inspektörer, som närvarar, som är ansvariga. Transportstyrelsen skickar ofta två inspektörer med olika kompetens, varvid varje inspektör tar nödvändiga beslut inom sitt område. Detta går dock inte att utläsa av upprättade förrättningskvitton. – Hon känner inte till om Jan-Erik Mansnerus och Thomas Jansson är släkt. Om detta har betydelse, blir beroende av hur nära släkt de är. Om de vore bröder skulle hon reagera, men kanske inte om de är sysslingar. – Hon tror inte att Transportstyrelsens författningsregler innehåller något om mutor. Däremot har det utarbetats riktlinjer, som varit föremål för löpande översyn varje år. Enligt den senaste versionen får man inte låta sig bjudas på någonting alls, vilket gällt efter maj 2017. Under år 2017 var det ok med bricklunch och att äta i mässen. Det som hände med Jan-Erik Mansnerus och Claes Hansson hade varit helt normalt på Sjöfartsverkets tid, men utifrån de givna förutsättningarna vid tillfället skulle hon, om de hade frågat henne, ha svarat att de skulle betala själva. – Hon tror inte att middagen påverkade Claes Hanssons och Jan-Erik Mansnerus bedömning av fartyget och därmed sjösäkerheten alls. – Hon tror inte att Transportstyrelsen gått ut och informerat rederierna om Transportstyrelsens policy. – Det som står om måltider i riktlinjerna, har inte ändrat sig mycket. Arbetsmåltid är ett normalt inslag i verksamheten. Det kan bli aktuellt med representationsmåltid vid större händelser, såsom dop av fartyg, men inte vid sådana vanliga besiktningar, som görs flera gånger i veckan.

Tingsrätten gör följande överväganden.

De i förevarande mål tillämpliga straffbestämmelserna återfinns i 10 kap. 5 a § och 5 b § brottsbalken, vilka har följande lydelse.

10 kap. 5 a § brottsbalken

”Den som är arbetstagare eller utövar uppdrag och tar emot, godtar ett löfte om eller begär en otillbörlig förmån för utövningen av anställningen eller uppdraget döms för *tagande av muta* till böter eller fängelse i högst två år. Detsamma gäller den som är deltagare eller funktionär i en tävling som är föremål för allmänt anordnad vad-

hållning och det är fråga om en otillbörlig förmån för hans eller hennes fullgörande av uppgiften vid tävlingen.

Första stycket gäller även om gärningen har begåtts innan gärningsmannen fått en sådan ställning som avses där eller efter det att den upphört.

För tagande av muta enligt första och andra styckena döms också den som tar emot, godtar ett löfte om eller begär förmånen för någon annan än sig själv.”

10 kap. 5 b § brottsbalken

”Den som lämnar, utlovar eller erbjuder en otillbörlig förmån i fall som avses i 5 a § döms för *givande av muta* till böter eller fängelse i högst två år.”

Då prövningen av frågan om ansvar enligt 10 kap. 5 b § brottsbalken till del är avhängig av utgången i skuldfrågan beträffande Claes Hansson och Jan-Erik Mansnerus inleder tingsrätten sina överväganden med vad avser åtalet mot envar av dem.

Såväl Claes Hansson som Jan-Erik Mansnerus var vid tiden för den i målet aktuella inspektionen den 10 – 11 oktober 2017 anställda hos Transportstyrelsen som fartygsinspektörer. Ingen av dem minns just den med åtalet avsedda inspektionen och inte ens om de var ombord på Viking Cinderella vid tillfället. Thomas Jansson, som vid den specifika tidpunkten var fartygets befälhavare, har berättat att inspektionen utfördes av Claes Hansson och Jan-Erik Mansnerus och att detta var anledningen till att de båda befann sig ombord på fartyget. Thomas Janssons uppgifter stöds av det åberopade fakturaunderlaget liksom av det åberopade förrättningskvitto, som Claes Hanssons undertecknat. Tingsrätten finner det härvid klarlagt att såväl Claes Hansson som Jan-Erik Mansnerus befunnit sig ombord på Viking Cinderella på dess resa den 10 – 11 oktober 2017 och då för att utföra Transportstyrelsens inspektion av fartyget. Av Claes Hanssons och Jan-Erik Mansnerus egna uppgifter har framgått hur de, som arbetat tillsammans vid många tillfällen, fördelat tillsynsuppgifterna sinsemellan beroende på deras olika kompetens och hur de fört

diskussioner om utfallet av varderas iakttagelser och bedömningar inför den redovisning, som en av dem sedan stått för utåt. Att Jan-Erik Mansnerus på grund av sin släktskap med Thomas Jansson eller av annat skäl skulle ha intagit en så underordnad ställning att han inte kan anses ha deltagit i inspektionen motsägs av nu angivna omständigheter. Något annat skäl för någon av dem att befinna sig ombord än att genomföra den beställda inspektionen har inte framkommit. Det är således visat att båda varit ombord angiven tid och att de utfört en Transportstyrelsens inspektion till säkerställande av fartygets sjösäkerhet, vilket otvetydigt är att bedöma som en myndighetsutövning.

Enligt Thomas Jansson har såväl Claes Hansson som Jan-Erik Mansnerus deltagit i den middagsmåltid, som målet gäller. Någon anledning att ifrågasätta riktigheten av dessa uppgifter har inte framkommit. Genom åberopat kvitto är klarlagt vilken föräring som intagits och att detta skett på en à la carte-restaurang. Att passagerarna ombord haft tillträde till restaurangen och att det där i sig funnits möjlighet att erlagga betalning för sin mat är ostridigt. Thomas Janssons uppgift att han å rederiets vägnar bjudit Claes Hansson och Jan-Erik Mansnerus på middagen stöds av det av Thomas Jansson signerade kvittot samt av handlingen "Interna kostnader" avseende representation, som likaledes undertecknats av honom. Att Jan-Erik Mansnerus må ha ansett att han inte var i tjänst vid tiden för måltiden eller att frågor hänförliga till den redan utförda delen av inspektionen eller vad som skulle ske under den följande dagens inspektion behandlades under middagen saknar betydelse vid bedömningen av frågan om middagen utgjort en muta.

För att det ska vara fråga om muta krävs att förmånen varit otillbörlig. Någon legaldefinition av otillbörlighetsbegreppet står inte att finna utan innebörden får grundas på en helhetsbedömning av samtliga omständigheter i det enskilda fallet, såsom tjänstens eller uppdragets beskaffenhet samt arten och värdet av förmånen. En utgångspunkt för denna bedömning är det intresse som mutbrottet är avsett att skydda. Ett väsentligt skyddsintresse vad avser den offentliga sfären får anses vara allmän-

hetens tilltro till att myndighetsutövning utförs korrekt och att offentliga organ bedriver sin verksamhet med absolut hederlighet och opartiskhet. Åklagaren har inte gjort gällande att förmånen i form av en middag skett i syfte att utöva påverkan på utfallet av Claes Hanssons och Jan-Erik Mansnerus inspektion och inte heller att middagen faktiskt haft sådan påverkan. Mutbrott är emellertid inte något effektbrott utan enbart förhållandet att förmånen, utifrån sett, varit ägnad att påverka tjänste- eller uppdragsutövningen i pliktstridig riktning är tillräckligt för straffansvar. Den i förevarande fall givna måltidens värde om cirka 450 kr kan enligt tingsrättens mening inte anses vara så ringa att det inte är fråga om en otillbörlig förmån. Med beaktande av vad sålunda redovisats och då inget annat framkommit än att det förelegat ett tjänstesamband mellan middagen, å ena sidan, och Claes Hanssons respektive Jan-Erik Mansnerus tjänsteutövning vid tillfället, å andra sidan, finner tingsrätten att den förmån som de tagit emot varit otillbörlig.

Det straffrättsliga ansvaret för brott är personligt. Att en arbetsgivare eller annan lämnar sitt samtycke till emottagande av en förmån, som visar sig otillbörlig, fritar således inte den enskilde från ansvar. I målet har skett genomgång av riktlinjer och diskussioner, som förevarit hos Transportstyrelsen och dess föregångare som myndighet respektive inom rederiet Viking Line. Utan att dylika riktlinjer kan utgöra rättskällor kan de naturligtvis ha betydelse för bedömningen av om en tilltalad kan anses ha haft uppsåt till den gärning han befunnits skyldig till. Genom det som framkommit är klarlagt att det rått över tid skiftande praxis om vad som ansetts som tillåtet respektive otillåtet och att det även rått oklarhet och därmed möjligen ett tolkningsutrymme rörande vad som utgör muta. Av såväl Claes Hanssons och Jan-Erik Mansnerus liksom av vittnet Lotta Taxéns uppgifter har dock framgått att diskussioner rörande begreppet muta har förekommit inom Transportstyrelsen i vart fall alltifrån händelser, som inträffade inom myndigheten under våren 2017, vilka varken Claes Hansson eller Jan-Erik Mansnerus, som själv sagt att han i ett tidigt skede tagit del av Transportstyrelsens riktlinjer från 2016, kan ha varit omedveten om. Vid detta förhållande och då de enligt vad som redovisats ovan var och en ändå

STOCKHOLMS TINGSRÄTT

DOM
2019-10-11

B 12785-18

Avdelning 3

tagit emot en otillbörlig förmån i form av en middag värd cirka 450 kr för utövningen av anställningen som fartygsinspektör på Transportstyrelsen är de, var och en för sitt vidkommande, på grund av s.k. likgiltighetsuppsåt övertygade om ansvar för tagande av muta i enlighet med åtalet. Detta ska således bifallas.

De omständigheter, som enligt ovan objektivt sett gör att åtalet mot Claes Hansson och Jan-Erik Mansnerus bifalls, har varit kända för Thomas Jansson. Vid detta förhållande och då Viking Lines riktlinjer inte befriar honom från ansvar skall åtalet mot honom för givande av muta ävenledes bifallas.

Ingen av de tilltalade förekommer i belastningsregistret. Vad de nu låtit komma sig till last förskyller ett bötesstraff.

Vid angiven utgång i fråga om skuld och då det inte kan anses uppenbart oskäligt ska de mot Claes Hansson och Jan-Erik Mansnerus riktade särskilda yrkandena vinna bifall.

Fängelse ingår i straffskalan för den brottslighet, som är aktuell i förevarande dom. Envar av de tilltalade ska därför åläggas att utge lagstadgad avgift till brottsofferfonden.

Med beaktande av målets beskaffenhet får de av advokat Elisabet Selin och advokat Robert Nilsson begärda ersättningarna för utförda uppdrag som offentliga försvarare anses skäliga, varför de ska utgå.

Claes Hanssons respektive Jan-Erik Mansnerus ekonomiska förhållanden medger att de åläggas skyldighet att till staten återbetala del av respektive försvararkostnad.

Vid angiven utgång i fråga om ansvar ska Thomas Janssons yrkande om ersättning för rättegångskostnader ogillas.

STOCKHOLMS TINGSRÄTT

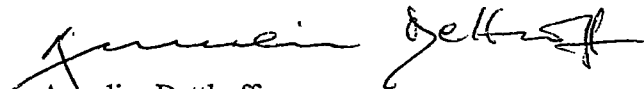
DOM
2019-10-11

B 12785-18

Avdelning 3

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se domsbilaga 1 (TR-01)

Ett överklagande ska vara ställt till Svea hovrätt och ha kommit in till tingsrätten senast den 1 november 2019.

Angelise Detthoff

Hur man överklagar

Dom i brottmål, tingsrätt

TR-01

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandetiden har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv tingsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att hovrätten ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis.

Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.

Vill du ha nya förhör med någon som redan förhörts eller en ny syn (till exempel besök på en plats), ska du berätta det och förklara varför.

Tala också om ifall du vill att målsäganden ska komma personligen vid en huvudförhandling.

4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.

Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.

5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till tingsrätten. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Tingsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar tingsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till hovrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även hovrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i hovrätten

När överklagandet kommer in till hovrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

När krävs det prövningstillstånd?

Brottmålsdelen

I brottmålsdelen behövs prövningstillstånd i två olika fall:

- Den åtalade har dömts enbart till böter.
- Den åtalade har frikänts från ett brott som inte har mer än 6 månaders fängelse i straffskalan.

Skadeståndsdelen

Det krävs prövningstillstånd för att hovrätten ska pröva en begäran om skadestånd. Undantag kan gälla när en dom överklagas i brottmålsdelen, och det är kopplat en begäran om skadestånd till brottet. Då krävs inte prövningstillstånd för skadeståndsdelen om

- det inte krävs prövningstillstånd i brottmålsdelen eller om
- hovrätten meddelar prövningstillstånd i brottmålsdelen.

Beslut i övriga frågor

I de mål där det krävs prövningstillstånd i brottmålsdelen (se ovan), krävs det också prövningstillstånd för sådana beslut som bara får överklagas i samband med att domen överklagas. Beslut som kan överklagas särskilt kräver inte prövningstillstånd.

När får man prövningstillstånd?

Hovrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att tingsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om tingsrätten har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med tingsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.

www.domstol.se